

بررسی اولویت‌های ارزشیابی اساتید و عوامل موثر بر آن از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی نیشابور

سمیه رحیمی مقدم^۱، مریم السادات حسینی^(PhD Student)^۱، نازنین فکری^(MSc)^۲، مجتبی امکانی^(MSc)^۳

- ۱- استادیار، عضو هیئت علمی، گروه مهندسی بهداشت حرفه‌ای، دانشگاه علوم پزشکی نیشابور، ایران
- ۲- کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشگاه علوم پزشکی نیشابور، ایران
- ۳- دانشجوی دکتری آمار زیستی، گروه آمار زیستی و اپیدمیولوژی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی تهران، ایران
- ۴- مریبی، گروه آموزشی مهندسی بهداشت حرفه‌ای، دانشکده بهداشت، مرکز تحقیقات توسعه اجتماعی و ارتقای سلامت، دانشگاه علوم پزشکی گناباد، گناباد، ایران

دریافت: ۹۸/۵/۲۱، اصلاح: ۹۸/۶/۲۳، پذیرش: ۹۸/۶/۲۶

خلاصه

سابقه و هدف: یکی از مهمترین اجزا در سیستم آموزشی، استادان می‌باشد که دارای نقش تعیین کننده‌ای در دستیابی به اهداف آموزشی هستند. ارزشیابی از مهم‌ترین پایه‌های ارتقاء کیفیت آموزش می‌باشد. لذا این مطالعه با هدف بررسی اولویت‌های ارزشیابی اساتید از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی نیشابور انجام گرفت.

مواد و روشهای: این مطالعه به صورت مقطعی از نوع توصیفی و تحلیلی در دانشگاه علوم پزشکی نیشابور در سال ۱۳۹۲ انجام شد. تمامی دانشجویان دانشکده علوم پزشکی نیشابور (۱۴۰) به صورت سرشماری وارد مطالعه شدند. داده‌ها با استفاده از پرسشنامه مربوطه که پایابی آن ۰/۸۳ بود، جمع آوری گردید. سپس داده‌های جمع آوری شده وارد نرم افزار SPSS نسخه ۲۰ شده و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. سطح معنی داری ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

یافته‌ها: دانشجویان مورد مطالعه ۵۹ زن و ۶۰ نفر مرد بودند که میانگین سنی دانشجویان در زمان مطالعه 13.58 ± 5.0 سال بود. از نظر دانشجویان مهمترین فاکتورهای یک استاد خوب: تسلط بر موضوع درس (۸۴٪) در بخش مهارت تدریس، شیوه بیان و انتقال مفاهیم و تفہیم مطلب (۷۰٪) در بخش ویژگی‌های فردی، احترام به دانشجو (۲۱٪ درصد) در بخش مهارت‌های ارتباطی، زمان دقیق شروع و پایان کلاس (۷٪ درصد) در حیطه رعایت قوانین و مقررات و امتحان جامع و دقیق در پایان ترم تحصیلی (۳۷٪ درصد) در بخش مهارت‌های ارزشیابی مطرح شدند. از نظر دانشجویان بین ۵ حیطه مورد بررسی تفاوت معناداری وجود نداشت. بین مدل و هیچکدام از حیطه‌ای ارزشیابی ارتباط معناداری وجود نداشت. بین جنسیت و دو حیطه رعایت قوانین و مقررات و مهارت تدریس تفاوت معناداری وجود داشت.

نتیجه گیری: نتایج مطالعه حاضر نشان داد، دو حیطه: مهارت‌های تدریس و مهارت‌های ارزشیابی از نظر دانشجویان اولویت مهمتری هستند. بنابراین اساتید دانشگاه و اعضای هیئت علمی و دانشگاه‌ها باید در زمینه ارتقاء کیفیت این دو حیطه برنامه‌ریزی و تلاش نمایند.

واژه‌های کلیدی: ارزشیابی اساتید، دانشجویان، مهارت تدریس، علوم پزشکی

مقدمه

محققان ارزشیابی توسط دانشجویان را به عنوان بهترین نوع ارزشیابی شناخته‌اند، زیرا معتقدند دانشجویان تنها افرادی هستند که به طور مستقیم توسط استادان آموزش داده می‌شوند بنابراین، برای ارزشیابی فعالیت‌های آموزشی، آنان در بهترین شرایط قرار دارند. در مقابل گروهی دیگر اعتقاد دارند که دانشجویان از بلوغ و رشد کافی برای قضاوت در مورد آموزش برخوردار نبوده و با مفهوم تدریس و یادگیری آشنا نمی‌باشند و به سادگی یا یک نمایش جذاب یا نمره خوب اغفال می‌شوند (۵). مطالعه گیلپیه و همکاران نشان داد، عدم تسلط استاد به محتوای آموزشی باعث کاهش اعتماد به نفس استاد می‌شود و داشتن تجربه و داشت

مهمترین دغدغه مراکز آموزش عالی ارتقاء کیفیت آموزش است و جهت آن تلاش‌های گسترده‌ای انجام می‌گیرد. از آنجایی که یکی از راه‌های موثر بر ارتقاء کیفیت آموزش، استاید می‌باشد، این مراکز جهت شایستگی اساتید خود ملاک هایی را مشخص می‌کنند تا عملکرد آن‌ها را هر ترم یا هر سال تحصیلی مورد ارزشیابی قرار دهند (۱). بی تردید ارزشیابی از موتورترین روش‌ها برای تضمین کیفیت و شرط اساسی روند ارتقاء کیفیت مستمر در سیستم آموزش است (۲). مدل‌های مختلفی از ارزشیابی اعضا هیئت علمی همانند ارزشیابی توسط مسئولین، همکاران و دانشجویان مورد استفاده قرار می‌گیرد (۳، ۴). برخی از

* نویسنده مسئول مقاله: مجتبی امکانی

آدرس: ایران، گناباد - دانشگاه علوم پزشکی - مرکز تحقیقات توسعه اجتماعی و ارتقای سلامت تلفن: ۰۵۱۵۷۲۲۵۱۳

Email: mojtabaemkani@gmail.com

استفاده از شاخص امتیاز دهی ۱ تا ۴ رتبه ای (خیلی مهم، مهم، کم اهمیت و بی اهمیت) به هر عبارت با توجه به نظر دانشجویان امتیازی برای حداقل ۱ و حداکثر ۴ تعلق می گیرد. سپس داده های جمع آوری شده وارد نرم افزار SPSS نسخه ۲۰ شده و آزمون های توصیفی جهت برآورد میانگین و انحراف معیار و فراوانی و آزمون های تحلیلی تی تست جهت مقایسه میانگین ها در دانشجویان دختر و پسر و مقایسه میانگین نمرات ارزشیابی در بین دو رشته مورد مطالعه مورد استفاده قرار گرفت. سطح معنی داری $0.05 < p < 0.01$ در نظر گرفته شد.

یافته ها

در مجموع تعداد ۱۲۰ دانشجو مورد بررسی قرار گرفتند که از این تعداد $59/2$ نفر (درصد) زن و 60 نفر (۵۰ درصد) مرد بودند. میانگین سنی دانشجویان در زمان مطالعه $1/13 \pm 0.58$ سال بود که این میانگین برای زنان $1/10.3 \pm 0.40$ و برای مردان $1/19 \pm 0.76$ بود (جدول ۱).

جدول ۱ : اطلاعات دموگرافیک جامعه مورد مطالعه

متغیر	گروه ها	فراوانی (درصد)
(۵۰/۰) ۶۰	مرد	
(۴۹/۲) ۵۹	زن	
(۴۵/۸) ۵۵	پرستاری	
(۵۳/۳) ۶۴	رشته های تحصیلی اتاق عمل	
۱۴/۷۱	۱۳-۱۵	
۱۶/۳۷	۱۵-۰۱-۱۷	
۱۷/۵۴	۱۷-۰۱-۱۸	معدل
۱۸/۵۵	>۱۸/۰۱	

آیتم های ارزشیابی در ۵ قسمت مهارت های تدریس (۱۲ آیتم)، ویژگی های فردی (۱۰ آیتم)، مهارت های ارتباطی (۵ آیتم)، رعایت اصول و قوانین آموزشی (۴ آیتم) و مهار تهای ارزشیابی (۴ آیتم) بررسی شد. نظرات دانشجویان در مورد آیتم های حیطه های مهارت های تدریس نشان داد $84/2$ درصد از دانشجویان "تسلط استاد بر موضوع درس" و $74/2$ درصد "ایجاد انگیزه و جلب مشارکت" و $68/3$ درصد "روش تدریس مناسب" را در استاد نکته ای خیلی مهم دانسته اند. در حیطه ویژگی های فردی 20 درصد از دانشجویان "شیوه بیان، انتقال مفاهیم و تهییم مطلب" و $50/8$ درصد "تلash برای پیشرفت دانشجو" را خیلی مهم دانسته اند. در حیطه مهارت های ارتباطی $21/7$ درصد "احترام به دانشجو" و $53/3$ درصد "ارتباط صمیمانه با دانشجو" را خیلی مهم دانسته اند. در حیطه رعایت قوانین و مقررات $51/7$ درصد از دانشجویان "رعایت زمان دقیق شروع و پایان کلاس ها" و $37/5$ درصد "موضوع درس منطبق با برنامه" را خیلی مهم بیان نمودند. در حیطه مهارت ارزشیابی $27/5$ درصد "امتحان جامع و دقیق در پایان ترم تحصیلی" و $19/2$ درصد هم "انجام ارزشیابی مرحله ای در پایان هر کلاس و در طول ترم" را خیلی مهم دانسته اند (جدول ۲).

در یاد دهنده مطالب یکی از خصوصیات مهم است (۶) ماندیرا در تحقیقی با عنوان "ویژگی های یک استاد ایده آل" داشتن علم به موضوع را به عنوان عالی ترین صفت یک استاد ایده آل معرفی می کند (۷).

در مطالعه ای که در سال ۲۰۰۰ در دانشگاه واشنگتن بر روی نتایج ارزشیابی دانشجویان از استاید آن دانشگاه انجام شد، نمره ارزشیابی 2800 استاد از 23000 کلاس درس در یک دوره پنج ساله نشان داد که ارزشیابی دانشجویان از ثبات کافی برخوردار است (۸).

با توجه به اینکه استاید برای ارتقای عملکرد آموزش خود از نتایج حاصل از داده های ارزشیابی استاید، استفاده می کند و مدیران آموزش این نتایج را برای ارزشیابی استاد مربوطه به کار خواهند گرفت (۹). به علاوه شناخت نقاط ضعف و قوت در ارزشیابی به برنامه ریزان آموزش کمک می کند تا امکان اصلاح فرم های ارزشیابی و کسب نتایج واقعی از عملکرد استاید را فراهم کند (۱۰). ارزشیابی استاید در دانشگاه های نوپا یکی از مسائل مهم می باشد و با توجه به اینکه دانشکده علوم پزشکی نیشابور چندی نیست که از دانشگاه علوم پزشکی مشهد جدا شده است و به عنوان یک دانشکده مستقل فعالیت خود را آغاز کرده و اکثریت هیات علمی های دانشکده افراد جوان و تازه کار هستند است. بنابراین فرایند ارزشیابی استاید در دانشکده علوم پزشکی نیشابور یک مسئله مهم و ضروری به نظر می رسد.

هدف مطالعه بررسی اولویت های ارزشیابی استاید و عوامل موثر بر آن از دیدگاه دانشجویان دانشکده علوم پزشکی نیشابور می باشد. به امید آن که بتوان از نتایج این مطالعه جهت راه اندازی و ارتقا سیستم ارزشیابی استاید دانشکده علوم پزشکی نیشابور و دانشگاه های نوپا استفاده نمود.

مواد و روشها

مطالعه حاضر به صورت مقطعی از نوع توصیفی و تحلیلی در دانشکده علوم پزشکی نیشابور در سال ۱۳۹۲ اجرا شد. رشته های موجود در دانشکده علوم پزشکی نیشابور شامل پرستاری، اتاق عمل در مقطع کارشناسی بودند. تمامی دانشجویان رشته پرستاری و اتاق عمل (سال اول تا چهارم تحصیلی) که تعداد آنها 140 نفر بود به صورت سرشماری وارد مطالعه شدند. مشخصات دموگرافیک همانند سن، جنس، معدل و رشته و غیره توسط چک لیست جمع آوری شد. اطلاعات مربوطه به ارزشیابی استاید با استفاده از پرسشنامه ساخته شده در مطالعه حیدری و همکاران که پایابی آن به روش آزمون مجدد با ضریب همبستگی 0.83 بود، جمع آوری گردید (۱۱). پرسشنامه در اختیار تمام دانشجویان دو رشته ای پرستاری و اتاق عمل قرار گرفت و آن دسته از دانشجویانی که تمایل و رضایت به همکاری داشتند (120 نفر) پرسشنامه را تکمیل کردند. پرسشنامه شامل دو بخش سوالات دموگرافیک و اصلی است. 29 سوال اصلی در 5 بخش به شرح زیر تدوین شده است: مهارت های تدریس (۱۲ آیتم)، ویژگی های فردی (۱۰ آیتم) که ویژگی های فردی مربوط به استاید را که در مبحث آموزش به دانشجو مورث شناخته شده است مورد بررسی قرار می دهد، مهارت های ارتباطی (۵ آیتم) اهمیت مهارت استاد در برقراری ارتباط با دانشجو را اندازه می گیرد، رعایت اصول و قوانین آموزشی (۴ آیتم)، مهارت های ارزشیابی (۴ آیتم) که این بعد هم به بررسی اهمیت نحوه ارزشیابی استاد در اواسط ترم یا پایان ترم می پردازد. با

جدول ۱: اولویت های ارزشیابی از دیدگاه دانشجویان

اولویت ارزشیابی	موضوع ارزشیابی	خیلی مهم	مهم	کم اهمیت	بی اهمیت
		درصد (%)	درصد (%)	درصد (%)	درصد (%)
مهارت های تدریس	داشتن طرح درس	(۶۰)۵۱	(۴۷)۳۹/۲	(۷)۶/۸	(۳)۳
	بیان اهداف	(۴۹)۴۰/۸	(۵۱)۴۲/۵	(۱۵)۱۳	(۲)۲/۷
	ایجاد انگیزه و جلب مشارکت	(۸۹)۷۴/۲	(۲۵)۲۰/۸	(۴)۳/۳	(۲)۱/۷
	ارائه مطالب کاربردی و جدید علمی	(۷۱)۵۹/۲	(۳۷)۳۰/۸	(۹)۷/۵	(۳)۲/۵
	تسلط استاد بر موضوع درس	(۱۰۱)۸۴/۲	(۱۹)۱۵/۸	(۰)۰	(۰)
	جمع بندی مطالب	(۷۲)۶۰	(۴۳)۳۵/۸	(۳)۲/۵	(۲۶)۱
	معرفی منابع جدید	(۳۰)۲۵	(۵۱)۴۲/۵	(۳۴)۲۸/۳	(۵)۱/۴
	اهمیت به رفع اشکالات درسی	(۶۱)۵۰/۸	(۴۶)۳۸/۳	(۹)۷/۴۵	(۴)۳/۲۵
	سپردن مسئولیت بخشی از درس به دانشجویان	(۲۶)۲۱/۷	(۳۳)۲۷/۵	(۳۷)۳۰/۹	(۲۴)۲۰
	روش های تدریس مناسب	(۸۲)۶۸/۳	(۳۴)۲۸/۳	(۲)۱/۶۵	(۲)
ویژگی های فردی	پاسخگویی به سوالات	(۶۳)۵۲/۵	(۴۸)۴۰	(۸)۶/۷	(۱)۰/۸
	پرسیدن سوال از دانشجویان	(۲۴)۲۰	(۵۰)۴۱/۷	(۲۸)۲۳/۳	(۱۸)۱۵
	شیوه بیان، انتقال و تهییم مطالب	(۸۴)۷۰	(۳۴)۲۸/۳	(۱)۰/۸	(۱)
	تلاش برای پیشرفت دانشجو	(۶۱)۵۰/۸	(۴۹)۴۰/۸	(۸)۶/۷	(۲)۷/۱
	رتبه دانشگاهی مدرس	(۳۴)۲۸/۳	(۴۱)۳۴/۲	(۳۱)۲۵/۸	(۱۴)۱۱/۷
مهارت های ارتباطی	سمت اجرایی مدرس	(۲۱)۱۷/۵	(۳۸)۳۱/۷	(۴۲)۳۵	(۱۹)۱۵/۸
	برقراری ارتباط صمیمانه با دانشجو	(۶۴)۵۳/۳	(۴۸)۴۰	(۷)۵/۸	(۱)۰/۸
	انعطاف پذیری نسبت به رفتار دانشجویان	(۵۰)۴۱/۷	(۵۸)۴۸/۳	(۱۱)۹/۲	(۱)۰/۸
	استمرار ارتباط با دانشجویان در جریان تدریس	(۴۸)۴۸/۳	(۴۸)۴۰	(۱۳)۱۰/۸	(۱)۰/۸
	دسترسی به مشاوره با استاد	(۴۳)۳۵/۸	(۴۹)۴۰/۸	(۲۶)۲۱/۷	(۲)۱/۷
مقررات آموزشی	احترام به دانشجو	(۲۱)۱۷/۵	(۲۹)۲۴/۲	(۱۱)۴/۲	(۰)۰
	رعایت زمان دقیق شروع و پایان کلاس	(۶۲)۵۱/۷	(۴۴)۳۶/۷	(۱۲)۱۰	(۲)۱/۷
	موضوع درس منطبق با برنامه	(۴۵)۳۷/۵	(۵۸)۴۸/۳	(۱۶)۱۳/۳	(۱)۰/۸
	الزام دانشجویان به رعایت مقررات آموزشی	(۳۰)۲۵	(۵۲)۴۳/۳	(۲۳)۱۹/۲	(۱۵)۱۲/۵
	انجام حضور غناب دقیق در کلاس	(۳۷)۳۰/۸	(۳۹)۳۲/۵	(۲۴)۲۰	(۱۹)۱۵/۸
مهارت های ارزشیابی	انجام ارزشیابی مرحله ای در پایان هر کلاس و در طول ترم	(۲۳)۱۹/۲	(۶۶)۵۵	(۲۵)۲۰/۸	(۶)۵
	خواستن تکالیف تحقیقی از دانشجویان	(۱۷)۱۴/۲	(۳۵)۲۹/۲	(۳۸)۳۱/۷	(۳۰)۲۵
	انجام ارزشیابی ورودی از دانشجویان	(۲۰)۱۶/۷	(۵۸)۴۸/۳	(۲۵)۲۰/۸	(۱۷)۱۴
	برگزاری امتحان جامع و دقیق در پایان ترم	(۵۰)۴۱/۷	(۵۸)۴۸/۳	(۱۱)۹/۲	(۱)۰/۸
	ارائه نحوه ارزشیابی	(۳۳)۲۷/۵	(۷۰)۵۸/۳	(۹)۷/۵	(۸)۶/۵

اما در هر دو گروه بعد "مهارت ارزشیابی" در سطح اول اهمیت قرار دارد. در مورد "اصول و قواعد آموزشی" که به طور کلی رتبه ۵ دوم اهمیت را داراست، در گروه دختران در رتبه ۵ سوم (رتبه دوم اهمیت مربوط به ویژگی های فردی است) و در گروه پسران همچنان در رتبه ۵ دوم اهمیت قرار دارد. نتایج مطالعه نشان داد، دانشجویان با معدل های متفاوت در تمام گروه ها، بیشترین اهمیت را به "مهارت ارزشیابی" می دهند. اما برای دانشجویان با معدل بالای ۱۸، "ویژگی های فردی" در مرحله ۵ دوم اهمیت قرار دارد و "قوانین آموزشی" در مرحله ۵ سوم است (جدول ۵).

از دیدگاه دانشجویان بین چهار حیطه ارزشیابی تفاوت معناداری وجود نداشت ($p > 0.05$) اما حیطه های "مهارت ارزشیابی" و "اصول و قواعد آموزشی" اهمیت بیشتری داشتند و کم اهمیت ترین بعد نسبت به سایر ابعاد پرسشنامه، "مهارت ارتباطی" تعیین شد (جدول ۳). با توجه به توزیع نرمال داده ها در حیطه مهارت تدریس جهت مقایسه میانگین حیطه مهارت تدریس در بین زنان و مردان از تی تست و برای بقیه حیطه های مورد بررسی که توزیع نرمال نداشتند، آزمون ناپارامتری من ویتنی استفاده شد. نتایج مطالعه نشان داد، نظر دختران و پسران در مورد اهمیت دو بعد "مهارت تدریس" و "اصول و قواعد آموزشی" متفاوت است.

جدول ۳: رتبه بندی ابعاد پنج گانه ارزشیابی اساتید از دیدگاه دانشجویان پرستاری و اتاق عمل

مهارت ارزشیابی اصول و قواعد آموزشی ویژگی های فردی مهارت تدریس مهارت ارتباطی						میانگین (انحراف معیار)
	۱/۶۱ (۰/۴۸۷)	۱/۶۷ (۰/۳۴۹)	۱/۹۰ (۰/۵۴۷)	۱/۹۳ (۰/۶۶۳)	۲/۲۵ (۰/۶۴۲)	میانه
	۱/۶۰	۱/۶۶	۲	۲	۲/۲۵	رتبه
	۵	۴	۳	۲	۱	

جدول ۲ : جمع امتیازات دانشجویان شرکت کننده در مطالعه بر حسب حیطه های ارزشیابی به تفکیک جنسیت

متغیر	p-value Mann-Whitney	p-value t-test	جنسیت	فروانی	انحراف معیار ± میانگین	Mann-Whitney
مهارت تدریس	- ۰/۰۲۹*	۰/۰۲۹*	۶۰	مرد	۱/۷۴±۰/۳۶۵	۰/۰۲۹*
					۱/۶۰±۰/۳۲۳	
ویژگی های فردی	۰/۰۲۰	-	۶۰	مرد	۱/۹۷±۰/۵۴۲	۰/۰۲۰
					۱/۸۳±۰/۵۴۶	
مهارت ارتباطی	۰/۰۴۹	-	۶۰	مرد	۱/۶۵±۰/۵۰۶	۰/۰۴۹
					۱/۵۸±۰/۴۷۳	
اصول و قواعد آموزشی	۰/۰۴۲*	-	۶۰	مرد	۲/۸۰±۰/۷۷۶	۰/۰۴۲*
					۱/۷۹±۰/۵۵۶	
مهارت ارزشیابی	۰/۰۸۳*	-	۶۰	مرد	۲/۲۵±۰/۶۴۳	۰/۰۸۳*
					۲/۲۳±۰/۵۶۲	

*معنی داری در سطح ۰/۰۵

جدول ۳ : جمع امتیازات دانشجویان شرکت کننده در مطالعه بر حسب حیطه های ارزشیابی به تفکیک معدل تحصیل

متغیر	p-value Kruskal-Wallis	معدل تحصیلی	انحراف معیار ± میانگین	Mann-Whitney
مهارت تدریس	۰/۰۱۰	۰/۰۱۰	۱/۸۵±۰/۳۵۵	۱۳-۱۵
			۱/۶۴±۰/۳۳۹	۱۵/۰-۱-۱۷
			۱/۶۰±۰/۳۷۶	۱۷/۰-۱-۱۸
			۱/۶۱±۰/۳۳۳	>۱۸/۰-۱
ویژگی های فردی	۰/۰۸۵	۰/۰۸۵	۲/۱۸±۰/۵۷۳	۱۳-۱۵
			۱/۸۶±۰/۴۹۷	۱۵/۰-۱-۱۷
			۱/۸۴±۰/۵۹۸	۱۷/۰-۱-۱۸
			۱/۷۲±۰/۵۵۴	>۱۸/۰-۱
مهارت ارتباطی	۰/۰۶۶	۰/۰۶۶	۱/۶۹±۰/۴۹۲	۱۳-۱۵
			۱/۶۳±۰/۵۰۷	۱۵/۰-۱-۱۷
			۱/۵۸±۰/۵۴۰	۱۷/۰-۱-۱۸
			۱/۶۰±۰/۴۶۵	>۱۸/۰-۱
اصول و قواعد آموزشی	۰/۰۲۳*	۰/۰۲۳*	۲/۳۱±۰/۷۶۴	۱۳-۱۵
			۱/۹۶±۰/۶۷۳	۱۵/۰-۱-۱۷
			۱/۷۳±۰/۵۴۹	۱۷/۰-۱-۱۸
			۱/۶۶±۰/۵۵۶	>۱۸/۰-۱
مهارت ارزشیابی	۰/۰۰۸**	۰/۰۰۸**	۲/۴۰±۰/۶۲۹	۱۳-۱۵
			۲/۳۷±۰/۶۶۴	۱۵/۰-۱-۱۷
			۲/۱۹±۰/۶۲۵	۱۷/۰-۱-۱۸
			۱/۸۰±۰/۵۶۰	>۱۸/۰-۱

*معنی داری در سطح ۰/۰۵ **معنی داری در سطح ۰/۰۱

رفتار دانشجویان و برقراری ارتباط صمیمانه با دانشجو وجود داشته است (۱۱) نتایج مطالعه حاضر با نتایج مطالعه مظلومی و همکاران با عنوان ویژگی یک استاد خوب از نظر دانشجویان علوم پزشکی شهید صدوقی یزد (۲۰) و مطالعه ملکشاهی و همکاران در دانشگاه علوم پزشکی لرستان که ۸۵/۵ درصد دانشجویان احترام به دانشجو را به عنوان اولویت خیلی مهم مطرح کرده (۱۲) مطابقت دارد. احترام یکی از اساسی ترین نیازهای انسان از دیدگاه مازل می باشد و مطمئناً احترام به فرگیران در فرایند تدریس می تواند دستیابی به اهداف یادگیری را تسهیل بخشد (۲۱).

در حیطه رعایت قوانین و مقرارات تقریباً نیمی از دانشجویان رعایت زمان دقیق شروع و پایان کلاس ها و ۳۷/۵ درصد از دانشجویان موضوع درس منطبق با برنامه را در یک استاد خیلی مهم دانسته اند در حالی که در مطالعات دیگر (۱۱، ۲۱) این آیتم در مرتبه دو اهمیت قرار داشته است. در حیطه مهارت ارزشیابی پاسخ های دانشجویان در مورد گزینه ها و موارد مربوط به این حیطه پراکنده بود و در هر صورت نسبت به پراکنده ای در پاسخ ها موضوع امتحان جامع و دقیق در پایان ترم تحصیلی و انجام ارزشیابی مرحله ای در پایان هر کلاس و در طول ترم به ترتیب دو مورد مهمتر از بقیه موارد تقاضی شده است.

همچنین دانشجویان بین پنج حیطه تشکیل دهنده ویژگی های یک استاد خوب دانشگاهی یعنی مهارت تدریس، مهارت ارتباطی، ویژگی فردی و مهارت ارتباطی، قواعد و قوانین آموزشی و مهارت ارزشیابی تقاضوت معنی دار قائل نشدن. مطالعه راهب قربانی نیز در بررسی دیدگاه استادی و دانشجویان در مورد اولویت های ارزشیابی استادی تقاضوت معناداری در نظر دانشجویان بین حیطه های مورد ارزشیابی وجود نداشت (۲۲) این نتایج با معزی و همکاران (۱۶) و مرندی (۱۵) که در این راستا انجام داده اند، متفاوت است. یکی از دلایل نتایج متفاوت در مطالعات احتمالاً تقاضوت در رشته و مقطع تحصیلی دانشجویان می توان ذکر کرد. زیرا سطح انتظارات دانشجویان متفاوت است. در دو مطالعه فوق نمونه مورد بررسی دانشجویان پزشکی بوده، در حالی که در مطالعه حاضر نظرات دانشجویان پرستاری و اتاق عمل مورد بررسی قرار گرفت.

در این مطالعه مشخص گردید، اهمیت حیطه های مهارت تدریس و اصول و قواعد آموزشی در نظر دانشجویان دختر و پسر اختلاف معنا داری دارد. به طوری که دانشجویان پسر مهارت تدریس و اصول و قواعد آموزشی را مهمتر دانسته در صورتی که مهارت تدریس و اصول و قواعد آموزشی از نظر دانشجویان دختر از اهمیت کمتری برخوردار است. اما اهمیت سه حیطه مهارت ارزشیابی و مهارت ارتباطی و ویژگی های فردی از نظر دانشجویان دختر و پسر یکسان است و تقاضوت آماری معناداری ندارد. در مطالعه حیدری و همکاران عقاید دو جنس دختر و پسر در همه آیتم ها دارای اختلاف معنی دار بود که تا حدود زیادی با این مطالعه هم سو می باشد (۱۱) در مطالعه ملکشاهی و همکاران (۱۶) و مطالعه راهب قربانی و همکاران (۲۳) نظر خانم ها در ویژگی های فردی و رعایت قوانین و مقررات با نظر اقایان اختلاف معناداری نشان داد به طوری که دانشجویان دختر نسبت به دانشجویان پسر اهمیت بیشتری را برای جنبه شخصیت فردی استاد قائل شدند. در همین راستا مطالعات قلی نشان داده اند سن، جنس، نژاد و ملیت عوامل مهمی و تاثیر گذاری در ارزشیابی استادی می باشند (۲۴، ۲۳).

با انجام این مطالعه مشخص شد، اهمیت حیطه های ارزشیابی از دیدگاه دانشجویان براساس معدل، دانشجویان معدل بالاتر یا پایین تر مشابه هم به نظر

بحث و نتیجه گیری

از مهمترین نتایج مطالعه حاضر این بود که از نظر دانشجویان مهمترین فاکتورهای یک استاد خوب: تسلط بر موضوع درس در بخش مهارت تدریس و شیوه بیان و انتقال مفاهیم و تفہیم مطلب در بخش ویژگی های فردی و احترام به دانشجو و ارتباط صمیمانه با دانشجو در بخش مهارت های ارتباطی، زمان دقیق شروع و پایان کلاس ها در حیطه رعایت قوانین و مقررات و برگزاری امتحان جامع و دقیق در بخش مهارت های ارزشیابی را مطرح شدند. دیدگاه دانشجویان با مدل بالا و پایین در مورد مهمترین فاکتورها یک استاد خوب تفاوت معناداری نداشت. اما دیدگاه دانشجویان دختر و پسر در مورد ارزشیابی اسایید تفاوت معناداری داشت.

نتایج مطالعه نشان داد، مهم ترین موضوع در نظر دانشجویان در زمینه مهارت تدریس یک استاد، تسلط استاد بر موضوع درس (۸۴/۲ درصد) بوده و ایجاد انگیزه و جلب مشارکت و روش تدریس مناسب در رتبه های بعدی قرار دارند. مطالعه ملکشاهی و همکاران در بررسی اولویت های ارزشیابی از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی لرستان نشان داد، ۸۰/۴ درصد دانشجویان تسلط استاد بر درس را به عنوان اولویت خیلی مهم مطرح کرده (۱۲). در مطالعه حیدری و همکاران نیز تسلط استاد بر موضوع درس دارای بالاترین اهمیت بوده در حالی که ۳۷/۱ درصد از دانشجویان حاضر در آن مطالعه تسلط ایجاد نموده اند و بیان اهمیت هر درس در شروع آن را خیلی مهم بیان کرده اند (۱۱). تحقیقات زیادی، توانمندی علمی و تسلط استاد بر درس را به عنوان مهم ترین ویژگی یک استاد خوب از دیدگاه دانشجویان گزارش کرند (۱۵-۱۲) همچنین در مطالعه ای دیگر که دیدگاه استادی در خصوص ویژگی های یک استاد خوب، تسلط علمی بیان شد (۱۶) لذا این ویژگی باید اولویت اول کمیته جذب دانشگاه برای جذب هیأت علمی باشد. چشم پوشی در این زمینه منجر به افت کیفیت آموزشی دانشگاه و در نهایت کیفیت خدمات رسانی در حیطه سلامت کشور خواهد شد.

در حیطه ویژگی های فردی اکثریت دانشجویان (۷۰ درصد) شیوه بیان، انتقال مفاهیم و تفہیم مطالب را مهمترین موضوع گزارش کرند و موضوعاتی همانند تلاش برای پیشرفت دانشجو را در رتبه بعدی اهمیت دانسته اند. در مطالعه حیدری و همکاران داشتن اعتماد به نفس از سوی دانشجویان و استادی دارای بیشترین اهمیت بوده است (۱۱) در مطالعه ملکشاهی و همکاران ۸۰/۲ درصد دانشجویان داشتن اعتماد به نفس استاد را به عنوان اولویت خیلی مهم مطرح کرند (۱۷). بعضی اوقات از تسلط خوبی بر موضوع برخوردار است اما از لحظه قدرت بیان و انتقال مفاهیم مطلوب نیست و همین امر باعث می شود ارزشیابی استاد تحت تاثیر قرار گیرد (۱۸) مطالعات مشابه در این زمینه نشان داده است بیان اهمیت درس و تلاش در انتقال مفاهیم و مطالب درس همراه با مثال های کاربردی و استفاده از منابع علمی جدید و معتبر از اهمیت بالایی برخوردار است (۱۹).

همچنین در حیطه مهارت های ارتباطی دو موضوع احترام به دانشجو و ارتباط صمیمانه با دانشجو به ترتیب با ۷۱/۷ و ۵۳/۳ درصد مهم جلوه داده شده اند. در مطالعه حیدری و همکاران اختلاف نظرات اساسی بین دانشجویان و استاد در آیتم های ارتباط با دانشجویان در جریان تدریس، انعطاف پذیری نسبت به

ارزشیابی در سایر رشته های علوم پزشکی اشاره نمود. پیشنهاد می شود در آینده مطالعاتی در دانشگاه های بزرگتر با حجم نمونه بالاتر و رشته های تحصیلی بیشتر انجام گرفته و علاوه بر نظر دانشجویان نظر اساتید و اعضای هیئت علمی نیز مورد بررسی قرار گیرد.

نتیجه گیری

نتایج مطالعه حاضر نشان داد، از نظر دانشجویان، سلط علمی استاد، شیوه ای بیان، احترام به فraigیر و دانشجو و رعایت دقیق شروع و پایان کلاس چهار ویژگی مهم یک استاد خوب دانشگاهی می باشد. برخی از این ویژگی ها، لازم است در جذب هیات علمی مورد توجه کمیته جذب اساتید دانشگاه قرار گیرد. اما برخی دیگر را می توان با ورود هیات علمی به دانشگاه، به وی آموختن داد. به عنوان مثال تسلط وی در زمینه تحصیلی و شیوه ای بیان از مواردی است که در زمان جذب و مصاحبه باید مورد توجه قرار گیرد، اما مواردی مانند نحوه سازمان دهی و تنظیم درس، آگاهی از روش های مختلف تدریس مواردی دیگر از این قبیل با شرکت اساتید در بد و استخدام در کارگاه های آموزشی طراحی شده توسط مراکز توسعه آموزش علوم پزشکی دانشگاه، آمادگی لازم برای ورود به کلاس و ارائه تدریس موثر را کسب نماید. این امر با ایجاد رضایت مندی در دانشجویان، کیفیت یاددهی - یادگیری را بهبود خواهد بخشید.

می دهنده که این مساله هم با کمک آزمون های مناسب آماری بررسی شد. نتایج حاکی از آن است که دانشجویان با معدل های متفاوت در تمام گروه ها، بیشترین اهمیت را به مهارت ارزشیابی می دهنند. اما برای دانشجویان با معدل بالای ۱۸ "ویژگی های فردی" در مرحله ی دوم اهمیت قرار دارد و "قواین آموزشی" در مرحله ی سوم است. در مطالعه حیدری و همکاران از دیدگاه دانشجویان با معدل بالای ۱۸، مهارت های ارزشیابی در رده دوم اهمیت قرار داشت و مهارت های تدریس دارای بیشترین اهمیت بیان شده بود (۱۱). از این نتایج می توان پی برد که مهارت های ارزشیابی می تواند یکی از اولویت های ارزشیابی برای اساتید در نظر گرفت.

در مطالعه معزی و همکاران از دیدگاه مدرسین معیار های یک مدرس خوب به ترتیب معیارهای توانایی علمی مدرس، روش تدریس، رعایت نظم و مقررات و رعایت اخلاق است و کم اهمیت ترین شاخص نیز استفاده از وسایل سمعی و بصری مناسب، تعیین اهداف و ارایه طرح درس و میزان پذیرش انتقادات و پیشنهادات دانشجویان بود (۹) در این مطالعه نیز تسلط علمی مدرس، روش تدریس و رعایت قوانین و مقررات آموزشی دارای بیشترین اهمیت بودند که همسو با مطالعه معزی می باشد. از محدودیت های مطالعه می توان به عدم بررسی نظر اساتید در مورد فرم ارزشیابی و فاکتورهای مطرح شده و عدم مقایسه اولویت های

Survey of the Priorities of Teachers Evaluation and effective factors from Students viewpoint of Neyshabur University of Medical Sciences

S. Rahimi Moghadam(PhD)¹, MS. Hosseini(MSc)², N. Fekri(PhD Student)³, M. Emkani(MSc)^{4*}

1.Assistant Professor, Department of Occupational Health Engineering, Neyshabour University of Medical Sciences, Iran

2.Student Research Center, Neyshabur University of Medical Sciences, Iran

3.Ph.D. Student of Biostatistics, Department of Biostatistics and Epidemiology, Faculty of Health, Tehran University of Medical Sciences, Iran

4.Instructor, Department of Occupational Health Engineering, Faculty of Health, Social Development and Health Promotion Research Center, Gonabad University of Medical Sciences, Gonabad, Iran

Biannual Medical Education, Babol Univ Med Sci; 7(2); Spring & Summer 2018-2019; pp: 14-22

Received: Aug 12th 2018, Revised: Sep 14th 2019, Accepted: Sep 17th 2019

ABSTRACT

BACKGROUND AND OBJECTIVE: One of the most important components of the educational system is the professors who have a decisive role in achieving educational goals. Evaluation is one of the most important bases for improving the quality of education. The purpose of this study was to evaluate the evaluation priorities of professors from the perspective of students of Neyshabur University of Medical Sciences.

METHODS: This cross-sectional descriptive and analytical study was conducted at Neyshabur University of Medical Sciences in 2013. All students of Neyshabur School of Medical Sciences (140) were enrolled in the census. Data were collected using a questionnaire whose reliability was 0.83. Data were then analyzed by SPSS20 software. Significance level was set at 0.05.

FINDINGS: The study population was 59 females and 60 males with a mean age of 20.58 ± 1.13 years. According to the students, the most important factors of a good teacher are mastery of the subject (84.2%) in teaching skills, expressing and conveying concepts (70%) in personal characteristics, respect for students (71.7%). In the communication skills section, the precise start and end times of the class (51.7%) were in the area of observing the rules and regulations and a comprehensive and precise exam at the end of the semester (37.5%) in the assessment skills section. There was no significant difference between the 5 areas of study. There was no significant relationship between GPA and none of the evaluation domains. There was a significant difference between gender and the two domains of observance of rules and teaching skills.

CONCLUSION: The results of the present study showed two areas: teaching skills and evaluation skills are more important for students. Therefore, university professors and faculty and universities should plan and strive to improve the quality of these two areas.

KEY WORDS: Teachers' Evaluation, Students, Teaching Skills, Medical Sciences

*Corresponding Author: Mojtaba Emkani

Address: Gonabad University of Medical Sciences, Gonabad, Iran

Tel: +985157223513

Email: mojtabaemkani@gmail.com

References

- 1.Dixon JK, Koerner B. Faculty and student perceptions of effective classroom teaching in nursing. *Nursing research.* 1976;25(4):300-5.
- 2.Seif A. Measurement, assessment and educational evaluation. Doran Publications, Tehran; 2008. [In Persian]
- 3.Sarchami R, Salmanzadeh H. The opinions of faculty on the efficiency of student rating scheme on teachers performance in Iran university of medical sciences. *JQUMS.* 2005;34:67-71. [In Persian]
- 4.Smith BP. Student Ratings of Teaching Effectiveness: An Analysis of End-of-Course Faculty Evaluations. *College Student Journal.* 2007;41(4):788-800.
- 5.Shakournia A, Elhampour H, DashtBozorgi B. Ten year trends in faculty members' evaluation results in Jondi Shapour University of Medical Sciences. *Iranian Journal of Medical Education.* 2008;7(2):309-16. [In Persian]
- 6.Gillespie M. Student-teacher connection: a place of possibility. *Journal of Advanced Nursing.* 2005;52(2):211-9.
- 7.Das M, El-Sabban F, Bener A. Student and faculty perceptions of the characteristics of an ideal teacher in a classroom setting. *Medical Teacher.* 1996;18(2):141-6.
- 8.Gillmore GM. Drawing inferences about instructors: the inter-class reliability of student ratings of instruction. Office of Educational Assessment, report no 00-02, University of Washington, US. 2000.
- 9.Moezi M, Zamanzad B, Rouhi-Boroujeni H. Evaluation process in viewpoints of academic staff and students in Shahrekord University of Medical Sciences. *Journal of Shahrekord University of Medical Sciences.* 2010;11(4):63-75. [In Persian]
- 10.Amini M, Honardar M. The view of faculties and medical students about the evaluation of faculty teaching experiences. *koomesh.* 2008;9(3):171-8. [In Persian]Heidari H, Sharifirad G, Kamran A. A Comparative Study of Teacher Evaluation Priorities from Viewpoint of the Faculty Members and Students of Lorestan University of Medical Sciences. *Health System Research.* 2012;9(7):749-759. [In Persian]
- 11.Heidari H, Sharifirad G, Kamran A. A Comparative Study of Teacher Evaluation Priorities from Viewpoint of the Faculty Members and Students of Lorestan University of Medical Sciences. *Health System Research.* 2012;9(7):749-759. [In Persian]
12. Reshadmanesh N, Zarezadeh Y. and Salehhajir M. Survey of the students' criteria in evaluating the teachers in Kordestan university of medical sciences. *Steps of developments in medical education Journal 2006 (Kerman University of medical sciences); 2 (Suppl. The 8th of National Meeting in Medical Education): 221* (Persian).
13. Yousefi Mashouf R. and Emdadi Sh. Students 'views about individual features and Teaching skills at Hamedan University of Medical Sciences. *Steps of developments in medical education Journal 2006 (Kerman University of medical sciences); 2 (Suppl. The 8th of National Meeting in Medical Education): 179- 180* (Persian).
14. Najafipour S, Farahmandjou F, Amini M, Rahiminejad M. and Tabesh S. Evaluation of teachers from viewpoints of teachers and students of Jahrom University of Medical sciences. *Steps of developments in medical education Journal 2006(Kerman University of medical sciences); 2(Suppl. The 8th of National Meeting in Medical Education):95* (Persian)
15. Marandi A. Survey of the criteria of a good teacher from viewpoints of teachers and students, Thesis in G.P, Zahedan University of Medical Sciences, 2001- 2002 (Persian). Available from: <http://database.irandoc.ac.ir>
- 16.Malekshahi F, Shakhiyan A, Tarrahi MJ. The attitude of Students of Lorestan Medical Science University towards Priorities in Teachers Assessment 2008. *2011;19(5):16-24*
- 17- Tavacol M, Rahimi M, Torabi S. Assessment specialities of professors from view students. *Research of Medical Science.* 1377; 3(1). 32-35.
18. Adhami A, Nakhaei N, Fasihi Harandi T, Fattahi Z. Preliminary assessment of the validity and reliability of the evaluation questionnaires by the students regarding teaching methods of the faculty members of Kerman University of

- Medical Sciences in 2002-03. Strides in Development of Medical Education, Journal of Medical Education Development Center of Kerman University of Medical Sciences. 2005; 2(1): 121-129.
19. Mazloomi SS, Ehram Poosh MH, Kalantar SM, Karimi H, Harrazi MA. Student perceptions of the qualities of an ideal teacher. Journal of Shahid Sadoughi University of Medical Sciences and Health Services. 2000; 2(8): 108-104.
20. Ramma Chandran. Health Education. Translator's Forogh Shafiee. Publication Tehran University. 1370. First Edition. P. 100.
21. Farmahini Farahani M, Ziaeian Alipour F. Faculty members' teaching quality based on the My course scale from the student's viewpoint. Bimonthly of Education Strategies in Medical Sciences. 2012;5(3):157-61. [In Persian]
22. Ghorbani R, Haji-Aghajani S, Heidarifar M, Andade F, Shams-Abadi M. Viewpoints of nursing and para-medical students about the features of a good university lecturer Journal of Semnan University of Medical Sciences Winter 2009;10 (2);77-83.
23. Germain M-L, Scandura TA. Grade Inflation And Student Individual Differences as Systematic Bias in Faculty Evaluations. Journal of Instructional Psychology. 2005;32(1).
24. Maarofi Y, Kiamanesh A, Mehrmohamadi M, Ali Askari M. Evaluation teaching quality in higher education: Assessment of some visions. Journal of Curriculum Studies. 2007;1(5):81-112.[In Persian]